

Když se věci jen předvádí, je to nuda

Rozhovor s lektorem Romanem Černíkem

Mohl bys popsat svoji vizi, která stojí za tvým seminářem tady na Mladé?

Lenka oslovila Aničku Línovou, jestli by neudělala seminář, a Anička řekla, že jediná se mnou. My se s Aničkou známe už z tanečního světa. Každý máme jiný základ práce a chtěli jsme nabídnout lidem cestu, jak vystoupit ze svého komfortu, z toho, co znají a umí. Chtěli jsme nabídnout setkání s otevřeným prostorem, možnost vykročit tam, kde se cítím nejistě. Vyzkoušet nejistotu. Byl to vlastně takový pád důvěry, krok do neznáma. Anička pracovala s tělem, s fyzickou nejistotou, já jsem s nimi sbíral materiál formou automatického psaní. Snažili jsme se je podporovat právě v tom vykročení do neznáma. Někdo ten krok udělal, někdo zjistil, že má obavu, nejistotu, že se mu tam moc nechce... My jsme jim otevřeli možnosti. Anička to na konci hezky pojmenovala: Navařili jsme polívku a každý si vzal jinak velkou lžičku.

Proč je důležité vystavovat sám sebe momentům nejistoty a nekomfortu?

Každý člověk se časem zacyklí. Najdeme si svoje jistotu, z pohodlné, přizemníme se. Začneme vytvářet pevné vzorce, bez kterých jsme pak hektičtí. Myslím si, že naděje pro svět je tvořivá činnost. Když uděláme krok do neznáma, můžeme se o sobě něco dozvědět, něco objevit. Může ale jít i o známou věc, kterou jen postavíme do jiného světla. Můžeme dělat věci, které známe a umíme, jen je děláme na jiném místě, s jinými lidmi. Prostě si udržet čerstvost imaginace, radovat se z objevování, najít si čas. To mě teď baví a snažím se to dělat. A ještě mě baví nahlížet optikou konkrétního postupu něco úplně jiného.

Proto tedy propojení pohybu a automatického psaní?

Dostal jsem se do světa pohybového divadla, v Plzni máme taneční scénu. Myslím si, že v Čechách jsme ukecaní, všechno zavalíme slovy, schováváme za ně nedokonalosti. U tance se hned pozná, kdy je to doopravdy, i nezkušený divák to odhalí. Zároveň mě ale baví hledat jiné kvality slov, pracovat se zvukem. Rád hledám možnosti kombinace různých principů.

Mluvil jsi o změnách vzorců, o nahlédnutí věcí jiným způsobem. Máš s tím sám nějakou aktuální zkušenost?

Někdy to dělám záměrně. Do práce dojíždím vlakem. A jak to

tak bývá, když člověk každý den jezdí stejným vlakem, časem začne sedávat na stejné sedačce, potkává stejné lidi. Občas tedy záměrně vyměním vagon, jdu kus pěšky, jedu na kole, prostě naruším vzorec. A najednou potkám jiné lidi, pozoruji je, vymyslím si jejich osudy. Někdy stačí jen zvednout pohled. Díváme se na věci, které jsou ve výšce našich očí, ale když zvedneme pohled, vidíme úplně jinou skutečnost – okna, domy, balkony. Například kousek od nás je na jednom balkoně připevněný velký havran, patrně proti holubům, a spousta lidí vůbec neví, že tam je.

Objevíte jste v semináři něco pro tebe inspirativního?

Znovu jsem si uvědomil, že zajímavé je, když se lidé mohou inspirovat a obohacovat navzájem. My jsme otevírali prostor, nechávali jsme je něco dělat. Někteří byli bezradní, protože potřebují instrukce, někteří se vydali na cestu, která byla zajímavá. Snažili jsme se, aby si uvědomili, že když něco opravdu děláš, je to vždycky zajímavé. Anička hodně mluvila o práci, které za tím musí být. To neznamena, že by to muselo být pracné, spíš že je třeba opravdu chtít dělat něco opravdu. Když se věci jen předvádí, je to nuda.

Musím ale zmínit ještě jednu věc. Několik let jsem teď na Mladé nebyl, ale byl jsem tu na úplně prvním ročníku. Letos jsem si uvědomil, že se z festivalu stala taková generační záležitost. Lidé se sem vrací, protože tu něco zažili. Je to takový teenagerský Woodstock. Jezdíme na Mladou za svými lidmi, kteří tu na nás čekají, soubory se tu hodně prolínají, pro mnoho lidí je to vlastně iniciační událost. Zároveň je to i takový ostrůvek bezpečí. Letos jsem si uvědomil, že stačilo třináct let, aby se vytvořilo takové pevné místo.

ušák

IDI-klub, Gymnázium Františka Křižíka, Plzeň: Nedokončený kalendář a jiné zádrhele

Vypadali mrtvě

Rozhovor se souborem IDI-klub

Museli jste večerní formu kabaretu přizpůsobit rannímu publiku?

Jindřich: Bylo to jiné, většinou kabaret hrajeme s rozmístěnými stoly pro diváky.

Samuel: A s drinčíkem.

Jindřich: Ranní publikum bylo hodně znavené. Asi živě. Vypadali mrtvě.

Kačka: Večer to má jinou atmosféru.

Je pro vás na jevišti obtížné pracovat s vulgaritami?

Jindřich: My si to užíváme! Ale také závisí na přístupu diváků - bereme text tak, jak je a chceme ho divákům naservírovat. Pro někoho už to může být příliš vulgární.

Sára: My to hlavně nebereme vážně! Proto je pro nás snadnější o vulgaritách mluvit, zpívat...

VrZ

Proč právě texty T. R. Fielda?

Samuel: Nejdříve jsme začali pracovat s předlohou Eberhardta Hauptbahnhofo, ale chtěli jsme tuto předlohu ještě okořenit hudební složkou nebo dalším textem. Náš lektor František nám proto přinesl texty T. R. Fielda, ty už jsme ale zpracovávali spíše hudebně.

Tomáš: To, co nás zajímalo úplně na počátku byla forma kabaretu. Podle toho jsme poté hledali literární předlohy.

Veškeré texty, které v představení zazněly, byly vyňaty z literárních předloh, a nebo jste použili i texty vlastní?

Soubor: Nene, jednalo se pouze o texty T. R. Fielda a Eberhardta Hauptbahnhofo.

A hudba?

Jindřich: Ta je vlastní, až na jednu převzatou melodii (písnička Golem) veškerou hudbu skládali dva členové našeho souboru.

Proč právě kabaret?

Samuel: Chtěli jsme se bavit. Nejvíce nás lákala práce s publikem. Zároveň je práce s publikem tou nejtěžší částí. Taky nás přitahovala kombinace hudební složky a textu, literární kabaret pro nás byla zajímavá cesta.

Kačka: Chtěli jsme si zkusit, jak propojit tyto složky s publikem.

Svatá Žemle promiň

Posledním představením tohoto ročníku Mladé scény byl literární kabaret pod zapeklitým názvem Eberhardt Hauptbahnhof, T.R. Field: Nedokončený kalendář a jiné zádrhele. Přivezl ho IDI – klub z Gymnázia Františka Křížka z Plzně pod vedením Františka Kasky. Nemohlo být lepšího zakončení festivalu, jak řekl jeden z porotců, nicméně i tak se objevil drobný stín. Totiž nevysvětlitelný rozpor mezi prvním a druhým představením téhož. Na vině byla ENERGIE, které v prvním představení byla hojnost, v druhém naopak nedostatek (já viděla naneštěstí to druhé). Tím zároveň byla účastníkům festivalu na závěr předložena zásadní otázka, na jejíž zodpovězení a zpracování mají rok do další přehlídky, tedy dostatek času s energií správně v souboru pracovat.

Samotný žánr literárního kabaretu je stále oblíbený, a to nejen v amatérských vodách, a má u nás dlouhou tradici. V tomto případě téměř hodinové produkce přinesla řadu silných, ale i rozpačitých momentů. Základem, sloužícím hravosti a mnoha proměnám scénických nálad, byly dvě sbírky nonsensové poezie, přiznám se – mně autorů dosud neznámých. A měla jsme z toho radost, protože velmi oceňuji vše, co souvisí s hravostí. a především hravostí spojenou s češtinou a jejími zákrutami. V tomto případě se zdrojem stali Eberhardt Hauptbahnhof (alias Václav Jamek *1949), který do svého Nedokončeného kalendáře vložil mj. řadu množství mystifikujících inzerátů a reklamních sloganů. Vše se nese ve stylu literárních tradic černého humoru, sarkasmu, ironie, nadsázky a grotesky, a zároveň jakési parafráze lidových kalendářů a jiného lidového čtiva. K němu se přidává postava s pseudonymem T.R.Field (1891-1969), rodným jménem Theodor Adalbert Rosenfeld. Jeho pseudonym může mást, nicméně se jedná o čistokrevného Čecha a bohéma, známého ve své době nejen jako básník, ale také jako věrný návštěvník pražských vináren. Jeho poezie nikoli náhodou spojujána s nonsensovými verši Christiana Morgensterna, ale i satirickými texty J.Haška, byla známa už v meziválečném období, ale posmrtná sbírka Lomikel a jiné zádrhele, z níž je v představení čerpáno, vyšla až v roce 1990. Velkou většinu poezie, která se v představení objeví, se tedy týká různých podivných svatých, o nichž jsme patrně nikdy předtím neslyšeli, kteří dělají hodně zvláštní věci (zapamatovatelným bizarním vrcholem je interpretace příběhu o svaté Žemli). Pohrávání si s těmito verši, jak se zdá, dělá protagonistům radost, i když by někdy neškodilo více se

soustředit na jazykovou kulturu (přinejmenším proto, aby diváci rozuměli).

Celý kabaret se nese v duchu jakési dvojí nadsázky, takže si nejsme úplně jisti, zda se nejedná o parodii na kabaret. Forma je totiž úmyslně (?) pokleslá, a jednotlivé výstupy této mozaiky, ať už se jedná o textové či hudební vstupy vsutku velmi rozmanité kvality (zde asi nejvíce zaujala rapovaná báseň či provokativní sólo na saxofon), zanechají v divácích rozporuplné pocity.

Jak už bylo řečeno na počátku, nemusí to tak být u každého představení, a hodně záleží na tom, nakolik se sejde energie protagonistů s energií publika. V tom našem (druhém) představení úterního dopoledne, šly bohužel některé momenty někam mimo nás – do éteru - a nestály se odrazit zpět k divákům.

Jana Soprová

Veselé zrcadlo, Gymnázium Ústí nad Orlicí: Jak se máš, Martine?

Sdílet bychom si měli tváří v tvář

Rozhovor se souborem Veselé zrcadlo

Jaká je vaše každodennost? A jakou každodennost byste si představovali?

Verča: Aby byla klidnější než je. Aby člověk nemusel tolik spěchat a měl víc času pro sebe, ideálně třeba venku v přírodě. Rozhodně víc času na odpočinek.

Monča: Chtěla bych mít víc času na čtení a na věci které mě baví. Abych nemusela pořád dělat školu. A taky bych chtěla víc času trávit bez mobilu, ale to mi moc nejde.

Připadalo mi totiž, že ta inscenace popisuje vaši každodennost. Do jaké míry je to, co jsme viděli na jevišti, skutečně váš život?

Martin: Je to podle předlohy, která je z roku 2014 a ti dva kluci si píšou maily. To je první věc, kterou nám vmetlo náctileté publikum: „Kdo si dneska píše maily?“ Postupně jsme to tedy upravovali, aby to sedělo a odpovídalo dnešním technologiím.

Vedoucí Lenka: Knížka Já, Simon byla zpočátku jen inspirací. Při prvním pokusu o vznik představení jsme zjistili, že tudy cesta nevede. Protože to je opravdu americké a popové. Zjistili jsme, že tohle nechceme dělat. Takže jsme to odložili a začali zkoumat téma společnosti a jedince. Na pozadí příběhu kluka, který je gayem. Scénář už je tedy autorský.

Pro mě je to hodně o tom, že může být těžké sdílet své pocity. Máte pocit, že je vaše generace otevřena sdílení?

Martin: Nejsem vyloženě dobrý ve sdílení se skupinou, ale spíš s jednotlivci.

Monča: Myslím, že je opravdu jednoduché něco sdílet skrze sociální sítě. I tak je ale důležité vidět se tváří v tvář. Ve hře Martin mojí postavě zavolal, aby přišla a aby se mohli vidět osobně. Sdílet bychom si měli tváří v tvář.

Martin: Nejdůležitější téma, které jsme vytáhli my, je strach a částečně i vina. Nejdříve jde samozřejmě o to, říct rodičům i veřejnosti: „Jsem gay.“ Ale ani potom kostka nezmizí, protože Martin ví, že udělal něco špatně. Má strach, že třeba nedokáže navázat kontakt s lidmi tak, jako předtím.

Jak se ve vašich běžných životech řeší téma homosexuality? Máte pocit, že jste v bezpečném prostředí, co se tohoto týče?

Káťa: Mám pocit, že se to v některých prostředích bere jako trend, což homosexuálům může zavírat dveře. Je smutné vidět, že homosexualita se odmítá jen kvůli tomu, že si někdo myslí, že si to ti lidé vymyslí.

Monča: Měla jsem spolužáka, který byl homosexuál. Bylo to asi kolem roku 2014, a tehdy se to právě roznese po internetu. Blbě na tom bylo, že lidé se před ním uzavřeli a on nevěděl, jak na to reagovali, protože se k tomu nikdo nevyjadřoval. Všichni to věděli, ale nebyla tam žádná interakce, což pro něj muselo být těžké. Myslím, že dřív bylo toto téma ožehavější a pro divadlo více nosné, ale teď už se to tolik nehrotí. Kdybychom tohle zahráli před pěti, šesti lety, tak by to možná mělo větší dopad na diváky.

Vedoucí Lenka: Několik představení jsme hráli pro gympl a úplně teď nesouhlasím s Mončou. Děcka, zvláště mladší ročníky, reagovali, jak jsou rádi, že viděli představení, které jim téma homosexuality ukázalo a otevřelo. Takže si nemyslím, že by to teď nemělo dopad.

Káťa: Podle mě záleží v jakém prostředí a v jaké komunitě žijete.

JaM

Jak z té klece ven?

Mohlo by se stát, že při mediálně i literárně hodně frekventovaném tématu hledání genderové identity a sexuální orientace někomu připadne, že coming out je dnes jedno-
duchou, samozřejmou součástí dospívání. Nicméně, jinakost (ať už je vnímána z jakéhokoli úhlu a má jakékoli důvody) je traumatizující zkušenost v podstatě každé věkové kategorie. A především u teenagerů, kteří se nejvíce řeší a hledají.

Ústeckoorlický soubor Veselé zrcadlo si původně vybrat knížku anglické autorky Becky Arbertalli Já. Simon, jejímž tématem je dospívání anglického chlapce, který si právě takovou zkušeností musí projít. Nicméně, právě Anglie je výrazně vstřícná vůči jinakosti, dokonce se dá říci, že tu v tomto směru funguje jistá pozitivní diskriminace. U nás je situace přece jen jiná, i když míra tolerance se v průběhu několika let hodně posunula. V každém případě byl zajímavý nápad pokusit se tuto předlohu zdramatizovat, zapátrat v psychice mladých lidí na pokraji dospělosti, a ukázat problémy, které mladé lidi pálí.

V původní verzi inscenace šlo skutečně o dramatizaci novely zasazené do britského prostředí. V průběhu dlouhodobého zkoumání tématu a také doporučení odborníků se nakonec verze ústeckoorlických diametrálně změnila. Ke svému prospěchu. Původní inspirativní kniha byla odložena a začala vznikat aktuální verze téhož, ovšem zasazená do prostředí malého města. S jiným názvem, a českými jmény. Tento posun výrazně hovoří ve prospěch inscenace Jak se máš, Martine?, která byla k vidění na závěr festivalu.

Skupina studentů z Gymnázia v Ústí nad Orlicí společně s režisérkou Lenkou Janyšovou postavili do centra pozornosti, i do centra scény, konstrukci z trubek, jakousi fiktivní klec. Na počátku, když se jednotlivci trousí na scénu, a vyluzují na trubky různé zvuky, navozují pocit společného ladění. Vtipnou zkratkou představí rodinu ústředního hrdiny, kdy je každá postava charakterizována specifickým artefaktem. Dokud ale není z trubek sestavena kostka, v jejímž centru se pohybuje Martin, přechíst symboliku není snadné. Teprve postupně se nám otevírá problém, o který jde. Na první pohled Martin vypadá jako bezproblémový mladý muž na kraji puberty, který žije ve funkční rodině, rozumí si s holkama. Zkrátka, nic nenasvědčuje tomu, že by mohl mít problém. Ten ale záhy vyjde najevo – k jeho intimním mailům se dostane nepovolaná osoba, která ho začne vydírat. Vyhrožuje, že prozradí jeho tajemství. Martin je totiž dosud nepřiznaný gay, a čeká ho nepříjemný zážitek coming outu, nejen před rodiči, ale především před svými kamarády/kamarádkami. A tak se stane, že Martin ze strachu z prozrazení ublíží těm, které mu nejvíce fandí a mají ho rádi, tedy svým dvěma

kamarádkám, či spíše holkám, které by s ním klidně šly na rande. A čeká ho vnitřní boj, v němž se musí vyrovnat sám se sebou a zároveň napravit chyby, které udělal.

Právě v tomto psychickém zrání a zraňování hraje ona kostka velkou roli, Martin se do ní fiktivně uzavírá jako do prostoru, který je pastí a není z něj úniku. Teprve až najde odvahu nejen vyřešit svůj coming out, ale především se omluvit těm, kterým ublížil, je jeho klec symbolicky zbourána. a získá zpět ztracená přátelství a vlastně i svobodu.

Představení, které se skládá z mozaiky situací, ale především pocitů, má některé silné momenty, v paměti utkví scéna s využitím pantomimy (dotýkání rukou dívek a Martina přes „zeď kostky“), ale jsou tu i rozpačitá, trochu hluchá místa. Trochu nešikovně (na mluvenou řeč až příliš strojeně) působí některé věty, které mezi sebou pronášejí jak studenti, tak členové rodiny, a možná by celku prospělo inspirovat se více mluvenou češtinou, aby šla protagonistům lépe do pusy a působila autentičtěji. Jednoznačným kladem je využití živé hudby, která dává představení rytmus, odděluje a akcentuje jednotlivé epizody příběhu.

Křehký příběh Martina i představení jako celek je zajímavým poselstvím především pro mladé lidi – někdy je lepší udělat rychlý řez nežli si problém pěstovat. Schopnost vyjít ze své ulity a uvědomit si, že nejsem jediný zranitelný, omluvit se, může přinést člověku více než sebelítost, že mě nikdo nechápe.

Jana Soprová

A jak to celé dopadlo? Výsledky Mladé scény 2022:

Lektorský sbor ve složení Jiřina Lhotská, Viktorie Čermáková, Jana Soprová, Petr Váša a Štěpán Pácl udělují na letošní Mladé scéně 2022 těchto devět ocenění:

- souboru Bezejména, Liberec, za uchopení tématu v inscenaci Svědectví o životě v KLDR
- souboru ZUŠ B. Jeremiáše, České Budějovice, za inscenaci Hawklinská nestvůra
- souboru Mrož v krabici, Soukromá ZUŠ Trnka, Plzeň, za koncept inscenace Francina válka
- souboru Babodrama, ZUŠ R. Schumanna, Aš, za inscenaci Entschuldigung
- souboru KUKátko, ZUŠ Štítného, Praha 3, za jevištní pohyb v inscenaci Hra o čas
- souboru Convivium, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř, za inscenaci Viktorka
- souboru Veselé zrcadlo, Ústí nad Orlicí, za inspirativní křehkost inscenace Jak se máš, Martine?
- souboru Polaroid, Brno za inscenaci Maria M. Karolíně Novotné ze souboru Convivium, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř za herecký výkon v inscenaci Viktorka

Lektorský sbor dále doporučuje na přehlídku Jiráskův Hronov tři inscenace:

Entschuldigung souboru Babodrama, ZUŠ R. Schumanna, Aš

Hawklinská nestvůra souboru ZUŠ B. Jeremiáše České Budějovice

Viktorka souboru Convivium, ZUŠ F.A. Šporka, Jaroměř

Lektorský sbor nominuje na Jiráskův Hronov nominuje inscenaci:

Maria M. souboru Polaroid, Brno

Zcestný glosář z cesty

Tou cestou, tím směrem neradi jedem. Jdem cestou necestou, bílou nevěstou, polem nepolem Honzovým kabrioletem. Jede redaktor, jede do hor (tedy z hor, pozn. red.). Cesta je prach a štěrk a může být i cíl. Honza je řidičem tohoto autobusu, má srdce z gumy a boky plechové a tvrdý chleba má.

Cesta jako metafyzický koncept otevírá lidskou duši. Transformace probíhá ve stavu rozjitření, kdy je mysl volná. Transfer fyzický i duševní znamená hledání a nalézání. Tam a tady, doma a jinde, vše se prostupuje v jedno a lidská existence balancuje na hraně prázdnoty. V tomto stavu extatického vytržení necháváme promlouvat vesmír skrze naše klávesnice. Slyšte moudrost, zřete pravdu:

- Verča usnula.
- Ředitel gymnázia byl našťvaný. Pár kopuloval v učebně francouzštiny. David Slížek se ptá: „Kde jinde než tam?“
- Ocenění souboru z Českých Budějovic je jasným vzkazem pro Jakuba Huláka: I v Jižních Čechách umíme dělat divadlo!
- Musíme vzbudit Verču.
- Verčo!!!
- Nic.
- V půl páté ráno nás vyhodili z Malé scény. V pět nás tam David Slížek pustil zpátky.
- Obsluha v indické restauraci se nesměje Verčiným vtipům. Neumí totiž česky.
- Pánská část redakce oceňuje speciální cenou inscenaci Hawklinská nestvůra. Jen si nemůže vzpomenout, že by tam byli nějací kovbojové.
- Redakce v noci vydražila zbylá čísla zpravodaje. Musela k tomu však ukázat kozy. Překvapivě to byly kozy Vítka Marušáka.
- Bar na Malé byl při příchodu redakce opět téměř prázdný. Kde jste sakra byli? Odpověď viz bod č. 2.
- Jsme buzny! (Takhle jednoduchý to je, Martine.)

Cesta se uzavírá, vše jednou končí. Zdá se, že končí i náš život, protože život bez Mladé nemá smysl. Proto jedeme za svýma starýma.

redakce

Kdo páchá Mladou na Malý?

Honza Mrázek, Veronika Zárubová, Jakub Jelínek, Kvido Lotrek, Vítek Marušák, David Slížek a další.

Neprochází jazikowou koregtůrou...